

Olsztyn, 14 listopada 2025 r.

PS-VI.431.3.21.2025.WS

Szanowna Pani
Joanna Mazurkiewicz
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
ul. gen. Wł. Andersa 2a
14-200 Iława

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrolę przeprowadzono w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie, ul. gen. Wł. Andersa 2a, 14-200 Iława. W okresie objętym kontrolą oraz w okresie prowadzenia kontroli Jednostką kierowała pani Joanna Mazurkiewicz, która Dyrektorem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest od 1 stycznia 2025 r. W okresie objętym kontrolą Jednostką kierowała również pani Jolanta Rynkowska, która funkcję Dyrektora pełniła od 1 grudnia 2016 r. do 31 grudnia 2024 r.
/akta kontroli str. 1/.

Kontrolę przeprowadził zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, w składzie:

Wioletta Sinkiewicz – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolujących, legitymacja służbowa nr 70/2023, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego, oraz

Iwona Gnidzińska – główny specjalista, legitymacja służbowa nr 57/2024, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego,

na podstawie pisemnego imiennego upoważnienia do kontroli nr WK-I.0030.915.2025 z 7 października 2025 r., wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego.

Termin kontroli: Kontrolę rozpoczęto w dniu 20 października 2025 r. i zakończono w dniu 24 października 2025 r., z wyłączeniem 21 października 2025 r.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli Jednostki kontrolowanej pod pozycją nr 34 w 2025 r.

Zakres kontroli:

- przedmiot kontroli: Realizacja zadań powiatu w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej;
- okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2024 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 oraz art. 197b ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 poz. 49) – dalej jako ustawa wrispz, w związku z zapisami art. 180 pkt. 3, art. 182 ust. 1 oraz art. 140–153 ustawy wrispz, oraz z zapisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 572 ze zm.) – dalej jako Kpa.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami i uchybieniami**.

USTALENIA KONTROLI

W treści ustaleń zawartych w wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. PCPR/Centrum/Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie,
2. Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie, panią Joannę Mazurkiewicz,
3. Poprzedni Dyrektor - co oznacza osobę sprawującą funkcję Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie do dnia 31 grudnia 2024 r., panią Jolantę Rynkowską,
4. Regulamin – co oznacza: obowiązujący w dacie kontroli Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie,
5. Osoba usamodzielniania/wychowanek – co oznacza: osobę opuszczającą po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka bądź placówkę opiekuńczo-wychowawczą, o której mowa w art. 140 ustawy w.r.p.,
6. IPU/program – co oznacza: indywidualny program usamodzielniania, o którym mowa w art. 145 ustawy w.r.p.
7. pracownik socjalny – co oznacza: pracownika socjalnego PCPR w Iławie, zajmującego się sprawami dotyczącymi usamodzielnianych wychowanków,
8. Wykaz / Wykaz osób usamodzielnianych – co oznacza: wykaz osób będących w procesie usamodzielniania w badanym okresie, sporządzony przez kontrolowaną Jednostkę,
9. Placówki – co oznacza: placówki opiekuńczo-wychowawcze w rozumieniu art. 93 ustawy w.r.p., funkcjonujące na terenie powiatu iławskiego,
10. Obwieszczenia – co oznacza: Obwieszczenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka, wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej oraz wysokości kwot określonych w umowach (obowiązujące w okresie objętym kontrolą).

Ustaleń kontroli dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w PCPR w Iławie dokumentacji (w tym dokumentów powstałych przed 1 stycznia 2024 r., a mających wpływ na działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą), informacje i wyjaśnienia przekazane przez panią Joannę Mazurkiewicz – Dyrektora PCPR w Iławie.

1. Dokumenty organizacyjne kontrolowanej Jednostki i organizacja pracy w zakresie realizacji zadań związanych z usamodzielnieniem wychowanków pieczy zastępczej

W okresie podlegającym kontroli Jednostka działała w oparciu o Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie, przyjęty Uchwałą Nr 366/1118/24 Zarządu Powiatu Iławskiego z dnia 20 lutego 2024 r. zmieniony Uchwałą Nr 56/235/25 Zarządu Powiatu Iławskiego z dnia 29 kwietnia 2025 r. **/akta kontroli str. 1-34/**.

Z Regulaminu wynika, że PCPR pełni funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu iławskiego oraz wykonuje zadania własne i zlecone z zakresu administracji rządowej

określone m.in. ustawą w.rp. Jak wynika z uzyskanych informacji, w okresie podlegającym kontroli nie obowiązywało żadne wewnętrzne zarządzenie dotyczące usamodzielnienia.

Z zapisów Regulaminu wynika, że w strukturze organizacyjnej PCPR wyodrębniono Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej, który realizuje m.in. zadania dotyczące wspierania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej. Wyodrębniono także Zespół ds. świadczeń, pomocy instytucjonalnej oraz pomocy dla osób usamodzielnianych, do zadań którego należy m. in.:

- przygotowanie decyzji w sprawie dopłat do wynajmu stancji lub innych form zamieszkania dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą,
- przygotowanie decyzji dotyczących pomocy finansowej dla wychowanków,
- diagnozowanie środowiska i opracowywanie materiałów do strategii rozwiązywania problemów w zakresie pieczy zastępczej, pomocy instytucjonalnej oraz pomocy dla osób usamodzielnianych,
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- prowadzenie spraw związanych z finansowaniem pomocy przyznanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne.

Z pisemnej informacji przedstawionej przez Dyrektora, stanowiącej **akta kontroli str. 35-37**, wynika, że zadania dotyczące usamodzielnienia wychowanków realizuje 3 pracowników socjalnych.

2. Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w Powiecie Iławskim w badanym okresie

Z Wykazu osób usamodzielnianych, sporządzonego przez Jednostkę kontrolowaną, który stanowi **akta kontroli str. 38-41** wynika, że w badanym okresie, w procesie usamodzielnienia było 51 wychowanków, w tym:

- 21 - którzy opuścili rodziny zastępcze spokrewnione,
- 12 - którzy opuścili rodziny zastępcze niezawodowe,
- 2 - którzy opuścili rodzinę zastępczą zawodową,
- 6 - którzy opuścili rodzinny dom dziecka,
- 10 - którzy opuścili placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Spośród 51 wychowanków:

- 42 przyznano pomoc na kontynuowanie nauki,
- 16 przyznano pomoc na usamodzielnienie,
- 15 przyznano pomoc na zagospodarowanie,
- 2 udzielono pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- 10 udzielono pomocy w uzyskaniu zatrudnienia,
- żadnemu nie udzielono pomocy prawnej ani pomocy psychologicznej, ponieważ żaden z wychowanków nie wnioskował o takie wsparcie.

Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że koordynatorzy obejmują wsparciem osoby pełnoletnie, które po osiągnięciu pełnoletności nadal przebywają w dotychczasowej rodzinie zastępczej. Wsparcie koordynatora trwa do momentu opuszczenia przez osoby pełnoletnie rodziny zastępczej.

Wybrani przez wychowanków opiekunowie usamodzielnienia to:

- w 27 przypadkach rodzic zastępczy,
- w 3 przypadkach pracownik placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- w 13 przypadkach inne osoby (ciocia, wujek),
- w 5 przypadkach rodzeństwo,
- w 1 przypadku koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- w 1 przypadku pracownik pcpr,
- w 1 przypadku rodzic biologiczny **/akta kontroli str. 38-41/**.

Dyrektor, zapytany w jaki sposób wychowankowie informowani są o tym jak wygląda proces usamodzielnienia, odpowiedział: *„W naszym powiecie proces przygotowania wychowanków do usamodzielnienia oraz informowania ich o dostępnych formach wsparcia — zarówno finansowych, rzeczowych, jak i niepieniężnych przebiega w sposób zorganizowany i wieloetapowy. Już na etapie wyboru opiekuna usamodzielnienia, czyli co najmniej rok przed osiągnięciem przez wychowanka pełnoletności, koordynator rodzinnej pieczy, bądź wychowawca w placówce opiekuńczo-wychowawczej przekazuje podstawowe informacje dotyczące przebiegu procesu usamodzielnienia oraz możliwych form pomocy, z jakich wychowanek będzie mógł skorzystać po opuszczeniu pieczy zastępczej. Następnie, podczas opracowywania Indywidualnego Programu Usamodzielnienia, szczegółowo omawiane są wszystkie rodzaje wsparcia, z których wychowanek może skorzystać. W samym programie wychowanek deklaruje chęć skorzystania z konkretnych form pomocy oraz orientacyjny termin ich realizacji. Należy podkreślić, że są to jedynie deklaracje, które nie mają charakteru wiążącego i mogą ulec zmianie w późniejszym czasie, o czym również informowany jest wychowanek. W momencie, gdy wychowanek podejmuje decyzję o opuszczeniu rodziny zastępczej lub placówki opiekuńczo-wychowawczej, pracownik działu świadczeń wspólnie z opiekunem usamodzielnienia dokonuje weryfikacji Indywidualnego Programu Usamodzielnienia, uwzględniając aktualną sytuację życiową wychowanka — w szczególności kontynuowanie nauki, podjęcie pracy czy zmianę miejsca zamieszkania. Na tym etapie wychowanek ponownie uzyskuje kompleksową informację o przysługujących mu formach wsparcia, warunkach ich uzyskania oraz dokumentach, które należy złożyć w celu ubiegania się o poszczególne świadczenia” /akta kontroli str. 35-37/*.

Z przedstawionej przez Dyrektora pisemnej informacji wynika, że PCPR w Łławie wypłaca świadczenia osobom usamodzielnianym w ustawowych wysokościach, zgodnie z aktualnie obowiązującym obwieszczeniem Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka, wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej oraz wysokości kwot określonych w umowach **/akta kontroli str. 35-37/**, co potwierdziła przedłożona dokumentacja.

Z informacji otrzymanej od Dyrektora stanowiącej **akta kontroli str. 35-37**, wynika że w **2024 r.** na pomoc dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej PCPR wydatkowało kwotę **241 052,82 zł**.

Na rok **2025** Kontrolowana jednostka zaplanowała środki na realizację zadań z zakresu wsparcia usamodzielnionych wychowanków w wysokości **516 944,00 zł**.

3. Realizacja zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej i formy udzielonego wsparcia

Oceny wykonania przez kontrolowaną Jednostkę zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej dokonano w oparciu o analizę dokumentacji 8 wychowanków z Wykazu poz.: 1, 4, 7, 14, 25, 27, 32, 51, którzy w okresie podlegającym kontroli byli w procesie usamodzielnienia.

a) Wskazanie opiekuna usamodzielnienia

Zgodnie z art. 145 ust. 2 ustawy wrispz, osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletności wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia. Stwierdzono, że spośród 8 wychowanków, 5 terminowo wyznaczyło opiekuna usamodzielnienia (uzyskując jego pisemną zgodę), natomiast w przypadku wychowanków:

- poz. 14 z Wykazu – z daty widniejącej na dokumencie wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia można wnioskować, że został on sporządzony w terminie przewidzianym w ustawie wrispz, natomiast data wpływu tego dokumentu do PCPR nastąpiła 8 miesięcy po jego sporządzeniu,
- poz. 25 z Wykazu - opiekuna usamodzielnienia wyznaczono 13 dni po terminie, natomiast data wpływu do PCPR nastąpiła 11 miesięcy po terminie,
- poz. 32 z Wykazu – wyznaczenie opiekuna usamodzielnienia nastąpiło 1 dzień po terminie, natomiast data wpływu do PCPR nastąpiła 2 miesiące po terminie **/akta kontroli str. 42-46/**.

Z pisemnej informacji przedłożonej przez Dyrektora wynika, że:

- w przypadku wychowanki z poz. 14 w Wykazie - „wychowanka [tu wskazano imię i nazwisko wychowanki] wypełniła dokument dotyczący wyboru opiekuna usamodzielnienia w dniu 20.10.2019 r., a więc z zachowaniem terminu określonego w art. 145 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym wybór opiekuna usamodzielnienia powinien nastąpić na co najmniej rok przed osiągnięciem przez wychowankę pełnoletności. Oświadczenie pozostawało w tym czasie w aktach osobowych wychowanki u koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zostało przekazane do Zespołu ds. świadczeń, pomocy instytucjonalnej oraz pomocy dla osób usamodzielnianych 01.06.2020 r. w związku z czym taka data wpływu widnieje na dokumencie” **/akta kontroli str. 47/**.
- w przypadku wychowanki z poz. 25 w Wykazie – „wychowanka [tu wskazano imię i nazwisko wychowanki] wypełniła dokument dotyczący wyboru opiekuna usamodzielnienia w dniu 25.03.2024 r., w [tu wskazano miejscowość], gdzie przebywała w Szpitalu (...). Tego dnia wychowawcy [tu wskazano nazwę POW] mieli zlecony wyjazd służbowy w celu odwiedzin wychowanki. Dokument był wypełniony w obecności wychowawców. Oświadczenie pozostawało w aktach osobowych wychowanki w [tu wskazano nazwę POW] i został przekazany do PCPR w Ławie w dniu 10.02.2025 r.” **/akta kontroli str. 48/**.
- w przypadku wychowanki z poz. 32 w Wykazie – „(...) Wskazanie opiekuna usamodzielnienia zostało dokonane po wymaganym terminie, co nie było naszym zamiarem. Staramy się na bieżąco pilnować wszystkich wymaganych formalności i terminów, jednak w tym przypadku zadziałały czynniki, na które nie mieliśmy pełnego wpływu – m. in. konieczność uzgodnienia dostępności opiekuna usamodzielnienia. Zdajemy sobie sprawę z wagi terminowego składania dokumentów i dołożymy wszelkich starań, aby podobna sytuacja nie powtórzyła się w przyszłości” **/akta kontroli str. 49/**.

Zespół kontrolujących przyjął wyjaśnienia złożone przez Dyrektora, zważywszy na fakt, iż opóźnienia nie wpłynęły negatywnie na realizację IPU ani zakres udzielonej pomocy. W ramach bieżącego instruktażu zwrócił uwagę na konieczność realizowania przez PCPR zadania wynikającego z art. 180

pkt 3 ustawy wrispz, polegającego na organizowaniu wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.

Stwierdzono, że osoby wskazane przez wychowanków na opiekunów usamodzielnienia spełniały warunki, o których mowa w art. 145 ust. 3 ustawy wrispz. Opiekun usamodzielnienia wyrażał pisemną zgodę na pełnienie tej funkcji i uzyskiwał akceptację Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łławie.

b) Opracowywanie indywidualnego programu usamodzielnienia

Ustalono, że każda osoba usamodzielniana, której dokumentację analizowano, posiadała Indywidualny Program Usamodzielnienia. Programy te były opracowywane przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez tę osobę pełnoletności. Przykładowy wzór IPU stanowią **akta kontroli str. 50-63**.

W sytuacjach wymagających wprowadzenia zmian sporządzano *Indywidualny Program Usamodzielnienia - Weryfikacja*. Zarówno programy jak i modyfikacje zatwierdzone były przez Dyrektora PCPR lub kierownika właściwego PCPR do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie **/akta kontroli str. 64-72/**.

W myśl art. 145 ust. 1 ustawy wrispz, IPU winny zawierać w szczególności:

- zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia,
- sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

W Centrum IPU opracowywano na druku, który co do zasady zawierał elementy wskazane w art. 145 ust. 1 ustawy wrispz. Ponadto IPU zawierały również informacje na temat usamodzielnianych wychowanków takie jak: dane osobowe i informacje o wychowanku, informacje kto pełni funkcję opiekuna usamodzielnienia, dane dotyczące rodziny biologicznej.

W okresie objętym kontrolą nie było przypadku odmowy zatwierdzenia indywidualnego programu usamodzielnienia.

Zgodnie z art. 145 ust. 5 ustawy wrispz kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie informuje powiat właściwy ze względu na planowane miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej o zamiarze osiedlenia się tej osoby w miejscowości wskazanej w indywidualnym programie usamodzielnienia oraz przesyła mu kopię tego programu i informacje o opiece usamodzielnienia.

Ustalono, że PCPR po powzięciu informacji o osiedleniu się osoby usamodzielnianej (poz. nr 4 z Wykazu) na terenie innego powiatu, niezwłocznie przekazało do właściwego powiatu kopię IPU oraz informacje o opiece usamodzielnienia, co było zgodne z art. 145 ust. 5 ustawy wrispz **/akta kontroli str. 73-74/**.

Jak wynika z przedłożonych informacji, w okresie objętym kontrolą 9 wychowanków przerwało proces usamodzielnienia, ze względu na zaprzestanie realizacji założeń programu usamodzielnienia wynikających z niekontynuowania nauki. Dyrektor Jednostki poinformował, iż pracownicy Zespołu ds. świadczeń, pomocy instytucjonalnej oraz pomocy dla osób usamodzielnionych podejmowali próby

kontakty zarówno korespondencyjnego jak i telefonicznego z wychowankami, jednak okazał się on bezskuteczny. Pisma nie były odbierane, nr telefonów często były już nieaktualne. Jedynie wychowanka z poz. 23 w Wykazie poinformowała, iż od września 2025 r. podjęła naukę i będzie chciała skorzystać z pomocy finansowej na kontynuowanie nauki i w tym celu dostarczy stosowne dokumenty **/akta kontroli str. 75/**.

Po zakończeniu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osoba usamodzielniania wraz z opiekunem usamodzielnienia i Dyrektorem PCPR powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie, dokonywała oceny końcowej procesu usamodzielnienia, co znalazło potwierdzenie w przedłożonej dokumentacji wychowanków. W okresie objętym kontrolą proces usamodzielnienia został zakończony w przypadku 9 wychowanków.

W przypadku wychowanka ujętego w Wykazie pod poz. 51 **/akta kontroli str. 76-79/**, ocena końcowa nie zawierała podpisu Dyrektora co może wskazywać, iż ocena ta została dokonana bez jego udziału. W wyjaśnieniu Dyrektor kontrolowanej Jednostki wskazał, iż „(...) Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łławie zapoznał się z treścią oceny końcowej procesu usamodzielnienia wychowanki [tu wskazano imię i nazwisko wychowanki], co potwierdza dekretacja dokumentu, nie wniósł żadnych uwag merytorycznych. Brak pieczęci i podpisu wynikały z niezamierzonego przeoczenia. Uchybienie to było wynikiem przeoczenia” **/akta kontroli str. 80-81/**. Kontrolujący w ramach bieżącego instruktażu wskazali na zasadność potwierdzenia, iż ocena końcowa została dokonana wraz z Dyrektorem, co wynika z zapisów ustawy wrispz. Ocena służy bowiem podsumowaniu podjętych działań, osiągniętych efektów i ocenie skuteczności całego procesu usamodzielnienia.

c) Przyznawanie pomocy na kontynuowanie nauki

W badanym okresie pomoc na kontynuowanie nauki otrzymało 42 wychowanków. W poddanych analizie przypadkach, pomoc na kontynuowanie nauki przyznawana była na podstawie pisemnego wniosku, którego przykład stanowią **akta kontroli str. 82-86**, po zatwierdzeniu IPU – zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy wrispz. W każdym analizowanym przypadku weryfikowany był okres przebywania w pieczy zastępczej, uprawniający wychowanka do przyznania tego świadczenia, o czym mowa w art. 141 ustawy wrispz.

Decyzje administracyjne, które poddano analizie, zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa **/akta kontroli str. 87-89/** i zostały skutecznie doręczone.

Wszystkie decyzje podpisane były przez Dyrektora, posiadającego stosowne upoważnienie Starosty Łławskiego, które zostało przedłożone zespołowi kontrolujących do wglądu.

Decyzje wydawane były zgodnie z żądaniem strony, wysokość pomocy na kontynuowanie nauki odpowiadała kwocie, określonej w obowiązujących przepisach. Ustalono, iż w przypadkach tego wymagających, dokonywano zmian decyzji, zgodnie z zapisami Obwieszczenia MRPiPS z dnia 24 marca 2024 r.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznawana była na czas trwania nauki. Wszyscy usamodzielniający się wychowankowie, którym Centrum wypłacało świadczenie, uczyli się w szkołach. Fakt uczenia się wychowankowie potwierdzali dostarczając aktualne zaświadczenia o kontynuowaniu nauki **/akta kontroli str. 90/**. Pomoc ta była wypłaca nie dłużej niż do ukończenia przez wychowanków 25 roku życia.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej w zakresie przyznania pomocy na kontynuowanie nauki.

Przedstawione do wglądu wydruki list wypłat świadczeń wypłaconych wychowankom w okresie podlegającym kontroli, potwierdziły, że ww. świadczenia wypłacano zgodnie z wnioskami i wydanymi decyzjami, i przelano na wskazane rachunki bankowe.

d) Przyznawanie pomocy na usamodzielnienie

W okresie objętym kontrolą pomoc na usamodzielnienie otrzymało 16 wychowanków **/akta kontroli str. 38-41/**. Stwierdzono, że pomoc na usamodzielnienie każdorazowo przyznawana była po zatwierdzeniu IPU – w myśl art. 145 ust. 1 ustawy wripz - na podstawie pisemnego wniosku.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami weryfikowano też czy długość okresu przebywania wychowanka w pieczy zastępczej uprawniała do przyznania pomocy na usamodzielnienie – o czym mowa w art. 141 ustawy wripz.

Decyzje administracyjne, które poddano analizie zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa, podpisane były przez osoby upoważnione. Wydane zostały zgodnie z żądaniem strony, wysokość pomocy na usamodzielnienie była zgodna z obowiązującymi przepisami **/akta kontroli str. 91-98/**.

Rozstrzygnięcia wysyłane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru lub odbierane osobiście przez wychowanków, co zostało potwierdzone podpisem złożonym na formularzu potwierdzenia odbioru. W przypadku decyzji wysyłanych pocztą potwierdzenia ich odebrania (zwrotki) znajdowały się w dokumentacji.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej na w tym zakresie.

Przedstawione do wglądu listy wypłaconych wychowankom świadczeń w okresie podlegającym kontroli, potwierdziły że przyznana pomoc na usamodzielnienie została wypłacana zgodnie z wnioskami i wydanymi decyzjami oraz przelana na wskazane rachunki bankowe.

e) Przyznanie pomocy na zagospodarowanie

Z wykazu wynika, że w badanym okresie, pomoc na zagospodarowanie otrzymało 15 wychowanków. Kontrolujący poddali analizie dokumentację 6 wychowanków, którym przyznano pomoc na zagospodarowanie (w wykazie pod poz. 1, 4, 7, 14, 27, 32) oraz dokumentację 1 wychowanki, której PCPR odmówił przyznania tej formy pomocy (w Wykazie pod poz. 25) **/akta kontroli str. 38-41/**.

Ustalono, że zarówno przyznanie wychowankom pomocy na zagospodarowanie jak i odmowa jej przyznania, następowało w drodze decyzji administracyjnej, zgodnie z art. 151 ust. 1 wripz.

W każdym analizowanym przypadku świadczenie przyznawane było na podstawie pisemnego wniosku, po zatwierdzeniu IPU, zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy wripz. W każdym przypadku weryfikowano okres przebywania w pieczy zastępczej, uprawniający wychowanka do pobierania tego świadczenia, o czym mowa w art. 141 ustawy wripz **/akta kontroli str. 99-103/**.

Decyzje administracyjne przyznające pomoc na zagospodarowanie, które zostały poddane analizie zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa, podpisane były przez osoby uprawnione. Wydawane były zgodnie z żądaniem strony, wysokość pomocy na zagospodarowanie była zgodna z obowiązującymi przepisami. Z sentencji analizowanych decyzji wynika, że usamodzielniani wychowankowie zobowiązani zostali do rozliczenia otrzymanej pomocy

w wyznaczonym terminie. Decyzje zostały skutecznie doręczone wychowankom **/akta kontroli str. 104-106/**.

W przypadku wychowanki (w Wykazie pod poz. 25), której odmówiono przyznania pomocy na zagospodarowanie decyzją PCPR.I.4330.3.13.2025 z dnia 18 kwietnia 2025 r. ustalono, iż w podstawie prawnej tej decyzji:

- powołano się na art. 142 ust. 1, 3 i 4, który został uchylony ustawą z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 2140),
- powołano się również na art. 152 pkt 3 ustawy wrispz, który mówi, iż: *„przyznania pomocy na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie lub na zagospodarowanie można odmówić w przypadku, gdy osoba usamodzielniana porzuciła naukę umożliwiającą jej przygotowanie zawodowe i nie podejmuje zatrudnienia”*, przy jednoczesnym stwierdzeniu w uzasadnieniu tej decyzji, iż *„pracuje Pani na umowę zlecenie na czas określony od dnia -----”*,

Ponadto w uzasadnieniu decyzji wskazano między innymi, iż wychowanka:

- od dnia ----- mieszka w -----,
- złożyła wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie, w którym zgłosiła potrzebę zakupu mebli i wyposażenia mieszkania,
- *„w dniu ----- dostarczyła Pani do tut. Centrum oświadczenie, w którym poinformowała tut. Centrum o planowanej przeprowadzce -----”*

„co wskazuje na to, że nie jest Pani zdecydowana gdzie chce się osiedlić”,
- *„pomoc na zagospodarowanie należy się osobie, która ukończyła naukę”*,
- *„mając na uwadze fakt, iż nie jest Pani zdecydowana co do miejsca osiedlenia oraz nie ukończyła jeszcze Pani nauki, odmawia się Pani [tu wskazano imię i nazwisko wychowanki]” przyznania pomocy na zagospodarowanie” /akta kontroli str. 107-121/*.

W odpowiedzi na pytanie o przyczynę powstania tej nieprawidłowości Dyrektor wyjaśnił, że: *„(...) odmowa przyznania pomocy na zagospodarowanie dla Pani [tu wskazano imię i nazwisko wychowanki] została wydana w związku z brakiem jasnej deklaracji ze strony wychowanki co do miejsca osiedlenia się, w którym będzie przebywała i zaspokajała swoje potrzeby. Wnioskodawczyni nie była ostatecznie zdecydowana co do miejsca swojego osiedlenia, a złożone oświadczenia wskazywały na zamiar zmiany miejsca zamieszkania i przeniesienia się na teren innego powiatu, co ostatecznie uczyniła i obecnie nie mieszka na terenie powiatu ławskiego.*

Wobec powyższego Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ławie nie mogło jednoznacznie ustalić swojej właściwości miejscowej do udzielenia pomocy, o której mowa w art. 143 ust. 3 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W decyzji odmawiającej przyznania pomocy na zagospodarowanie wychowance [tu wskazano imię i nazwisko wychowanki] mylnie zapisano, iż pomoc ta przysługuje osobie, która ukończyła naukę. Ponadto w podstawie prawnej omyłkowo pozostał zapis dotyczący uchylonego artykułu 142 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Omyłkę może potwierdzić brak odniesienia do ww. artykułu w uzasadnieniu decyzji” /akta kontroli str. 122-123/.

Odmowa przyznania wychowankowi pomocy na zagospodarowanie może nastąpić z powodów ściśle określonych w art. 152 ustawy wrispz, przy czym katalog tych przesłanek ma charakter zamknięty. Przesłanki te nie przewidują możliwości odmowy przyznania pomocy na zagospodarowanie z powodu wskazanego przez PCPR w uzasadnieniu powyższej decyzji tj. z powodu niezdecydowania co do miejsca osiedlenia oraz nieukończenia nauki.

Z analizy akt sprawy wynika, że wychowanka w momencie trwania postępowania w przedmiocie rozpatrzenia wniosku o przyznanie pomocy na zagospodarowanie kontynuowała naukę w -----, o czym świadczy dostarczone do Jednostki zaświadczenie o kontynuowaniu nauki z dnia 7 marca 2025 r. i 15 kwietnia 2025 r. **/akta kontroli str. 110-111/**, a ponadto w dniu 30 marca 2025 r. podjęła zatrudnienie. Mając na uwadze powyższe okoliczności, w omawianym przypadku nie będzie miał zastosowania przywołany w podstawie prawnej art. 152 pkt 3 ustawy wrispz. Żaden przepis nie uzależnia przyznania pomocy na zagospodarowanie od ukończenia nauki. Taki wymóg dotyczy pomocy na kontynuowanie nauki (art. 145), ale nie pomocy na zagospodarowanie. Tym samym wskazanie w uzasadnieniu, że brak ukończenia nauki stanowi przeszkodę, jest błędne prawnie.

Nie można zgodzić się z treścią wyjaśnienia Dyrektora Jednostki wskazującą, iż odmówiono wychowance przyznania pomocy na zagospodarowanie, gdyż nie była ostatecznie zdecydowana co do miejsca swojego osiedlenia się. W wyniku analizy dokumentacji ustalono, że w dniu 17 kwietnia 2025 r. wychowanka złożyła w PCPR oświadczenie o treści: „-----

----- wyprowadzam się z Ławy, -----

-----**. Poinformuję PCPR w Ławie o dokładnej dacie przeprowadzki**” **/akta kontroli str. 117/**. Z powyższego oświadczenia wynika, że wychowanka planuje przeprowadzić się na teren innego powiatu, jednakże poinformuje Jednostkę z jakim dniem ostatecznie ten fakt nastąpi. Na dzień wydania decyzji odmawiającej przyznania pomocy na zagospodarowanie tj. 18 kwietnia 2025 r. (dzień po złożeniu oświadczenia) takiej deklaracji nie złożyła.

Powiat uznał, że z uwagi na niepewność co do miejsca osiedlenia się wychowanki pomoc nie może zostać przyznana. **Tymczasem art. 143 pkt 3 ustawy określa jedynie właściwość powiatu, do którego osoba usamodzielniana składa wniosek, nie definiuje materialnoprawnej przesłanki do przyznania lub odmowy pomocy.** W przypadku wątpliwości co do właściwości miejscowej, organ powinien: wezwać stronę do doprecyzowania (art. 64 § 2 Kpa). Ponadto zgodnie z art. 65 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego jeżeli organ administracji publicznej, do którego podanie wniesiono, jest niewłaściwy w sprawie, niezwłocznie przekazuje je do organu właściwego, zawiadamiając jednocześnie o tym wnoszącego podanie. Zatem jeśli PCPR w Ławie uznał, iż nie jest organem właściwym do przyznania wychowance pomocy na zagospodarowanie, to powinien niezwłocznie przekazać wniosek do pcpr powiatu właściwego ze względu na planowane miejsce osiedlenia się wychowanki, czego organ nie uczynił. Odmowa przyznania pomocy na zagospodarowanie z wyżej wskazanej przyczyny narusza art. 7, art. 8 oraz art. 77 § 1 Kpa, tj. zasady wyjaśniania sprawy i pogłębiania zaufania obywateli do organów administracji.

Podstawa prawna decyzji administracyjnej musi być powołana dokładnie, a więc ze wskazaniem mających zastosowanie w sprawie przepisów prawa formalnego jak i materialnego, wraz z powołaniem źródeł jego publikacji.

W ocenie organu kontroli niedopuszczalne jest stosowanie w postępowaniu administracyjnym w sprawie przyznania pomocy na gospodarowanie kryteriów innych niż przewidziane w przepisach prawa i tym samym pozbawianie wychowanki przysługującego jej wsparcia. Wskutek tej nieprawidłowości wychowanka nie otrzymała pomocy na zagospodarowanie.

W opisanym powyżej postępowaniu administracyjnym stwierdzono jednocześnie następujące uchybienia i nieprawidłowości:

- organ nie rozważył wszystkich okoliczności sprawy z punktu widzenia celów ustawy w sprawie w zakresie wspierania usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, co narusza zasadę pogłębiania zaufania oraz zasadę prawdy obiektywnej (art. 7 i art. 8 Kpa);
- nie zapewniono wychowance, w myśl art. 10 § 1 Kpa, czynnego udziału w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji nie umożliwiono jej wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłaszanych żądań;
- postępowanie prowadzono z naruszeniem art. 77 § 1 Kpa, w myśl którego organ jest zobowiązany w sposób wyczerpujący zebrać i rozpatrzyć cały materiał dowodowy, czego nie uczynił;
- postępowanie prowadzono z naruszeniem art. 79a Kpa, w myśl którego w postępowaniu wszczętym na wniosek strony organ administracji publicznej obowiązany jest do wskazania przesłanek zależnych od strony, które nie zostały na dzień wystąpienia informacji spełnione lub wykazane, co mogłoby skutkować wydaniem decyzji niezgodnej z żądaniem strony.

W myśl art. 107 § 3 Kpa uzasadnienie faktyczne i prawne powinno zawierać wskazanie okoliczności faktycznych i prawnych, którymi organ administracji publicznej kierował się przy podejmowaniu decyzji. W szczególności powinno ono zawierać ocenę zebranego w postępowaniu materiału dowodowego, dokonaną przez organ, wykładnię stosownych przepisów oraz ocenę przyjętego stanu faktycznego w świetle obowiązującego prawa. Organ administracji publicznej obowiązany jest do wyjaśnienia stronie zasadności przesłanek, którymi się kierował przy załatwieniu sprawy. Z art. 77 § 1 i art. 80 Kpa wynika obowiązek wyczerpującej oceny zagrozonego materiału dowodowego, a ocena ta powinna znaleźć pełne odzwierciedlenie w uzasadnieniu decyzji administracyjnej. Niewyjaśnienie wszystkich okoliczności mających istotne znaczenie w sprawie oraz nieuzasadnienie decyzji w sposób wyczerpujący/właściwy narusza podstawowe zasady postępowania administracyjnego. Wydana w ten sposób decyzja może stanowić rażące naruszenie prawa. Mając powyższe na uwadze, organ powinien niezwłocznie podjąć działania zmierzające do usunięcia z obrotu prawnego wskazanej decyzji poprzez **wystąpienie do organu wyższego stopnia z wnioskiem o stwierdzenie jej nieważności** na podstawie art. 158 § 1 KPA.

Ponadto ustalono, że decyzje odbierane były osobiście przez wychowanków, co zostało potwierdzone podpisem złożonym na formularzu potwierdzenia odbioru. Analiza wyciągów przelewów bankowych, przedłożonych kontrolującemu wykazała, że świadczenia wypłacane były zgodnie z wydanymi decyzjami i przebrane zostały na wskazane przez osoby usamodzielniane rachunki bankowe.

f) Udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia

Z analizy dokumentacji wynika, że pomoc PCPR w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych polegała na wspieraniu wychowanków w poszukiwaniu lokalu mieszkalnego, uzyskaniu prawa do zamieszkania w lokalu socjalnym lub komunalnym, poprzez współpracę z gminami. Udzielono także wsparcia w sporządzaniu wniosków o przydział lokalu, pomocy w kompletowaniu dokumentacji, a także w kontaktach z instytucjami w powyższych sprawach.

Stwierdzono, że w okresie podlegającym kontroli pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych udzielono 2 z usamodzielnianych wychowanków.

Z przedstawionych przez Dyrektora pisemnych informacji wynika, że w okresie objętym kontrolą pomoc w uzyskaniu zatrudnienia otrzymało 10 wychowanków. Pracownicy Zespołu ds. świadczeń, pomocy instytucjonalnej oraz pomocy dla osób usamodzielnianych mobilizowali wychowanków do kontaktu z Powiatowym Urzędem Pracy w celu uzyskania skierowania na staż, szkolenie zawodowe lub innej pomocy związanej z zatrudnieniem. Ponadto wychowankowie są informowani przez pracowników PCPR o zakładach pracy, gdzie są wolne stanowiska, o które warto się ubiegać. Dzięki tym działaniom wielu wychowanków rozpoczęło pracę w miejscach zaproponowanych przez pracowników tut. Centrum **/akta kontroli str. 124-125/**. Powyższe znalazło odzwierciedlenie w analizowanej dokumentacji osób usamodzielnianych.

g) Zapewnianie pomocy prawnej i psychologicznej

Ustalono, że w kontrolowanym okresie wychowankowie nie wnioskowali o skorzystanie z pomocy prawnej ani psychologicznej. Z informacji uzyskanych od Dyrektora wynika, że w Centrum pomoc psychologiczna udzielana jest przez psychologa zatrudnionego w PCPR w Łławie. Obejmuje konsultacje indywidualne, wsparcie emocjonalne, interwencję kryzysową, pomoc w radzeniu sobie z traumą oraz trudnościami adaptacyjnymi po opuszczeniu pieczy – według zgłaszanych potrzeb.

Pomoc prawna zapewniana jest poprzez radcę prawnego zatrudnionego w tut. Centrum. Pomoc ta obejmuje wsparcie w sporządzaniu pism urzędowych, odwołań, wniosków o świadczenia oraz w sprawach rodzinnych, mieszkaniowych i pracowniczych. Ponadto wychowankowie mogą również korzystać z bezpłatnych porad prawnych w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej działających na terenie powiatu łławskiego w Łławie, w Suszu, w Lubawie, w Zalewie i w Kisielicach **/akta kontroli str. 124-125/**.

h) Inne formy wsparcia

Ustalono, iż PCPR w Łławie przystąpiło do realizacji projektu pod nazwą „*Wsparcie pieczy zastępczej w Powiecie Łławskim*” w ramach programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur, którego jednym z kluczowych zadań jest wsparcie wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia. W ramach projektu zaplanowano różnorodne formy działań mających na celu rozwijanie kompetencji społecznych i zawodowych wychowanków, w tym:

- trening umiejętności życiowych,
- kurs prawa jazdy,
- kursy zawodowe dostosowane do indywidualnych zainteresowań i predyspozycji wychowanków,
- kurs komputerowy z certyfikatem,
- kurs języka angielskiego z certyfikatem.

Projekt realizowany jest w okresie od 1 listopada 2021 r. do 31 sierpnia 2028 r. i stanowi ważny element systemowego wsparcia młodzieży przygotowującej się do samodzielnego życia po opuszczeniu pieczy zastępczej **/akta kontroli str. 126-127/**.

UWAGI I WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych czynności kontrolnych wnioskować można, że pomimo stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łławie

w badanym okresie, w obszarze usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej realizowało wszystkie ustawowe zadania, co do zasady udzielało pomocy, o którą wnioskowali usamodzielniani wychowankowie oraz wypłacało im należne świadczenia pieniężne.

Należy jednak wskazać, iż w jednym przypadku wydano decyzje odmawiającą wychowance przyznania pomocy na zagospodarowanie. Decyzja ta została wydana z naruszeniem zasad postępowania administracyjnego, a także z naruszeniem przepisów prawa materialnego, co doprowadziło do pozbawienia wychowanki świadczenia finansowego na zagospodarowanie.

Należ mieć na uwadze, że PCPR odgrywa kluczową rolę we wspieraniu usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej, a jego działania powinny mieć na celu zapewnienie młodym dorosłym, opuszczającym pieczę zastępczą odpowiednich warunków do rozpoczęcia samodzielnego życia. Działania te w szczególności powinny polegać na doradztwie, pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, wspieraniu w codziennych trudnościach i kierowaniu do odpowiednich instytucji np. w zakresie przyznania należnej pomocy.

ZALECENIE POKONTROLNE

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami i uchybieniami, za które odpowiedzialność ponosi obecny Dyrektor, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy wrispsz, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osobę odpowiedzialną za jej powstanie stosownych działań, mających na celu jej wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

- 1. Postępowania administracyjne prowadzić z należytą starannością i rzetelnością, w tym starannie gromadzić pełny materiał dowodowy w rozpatrywanych sprawach.**
- 2. W decyzjach administracyjnych dokładnie, prawidłowo i wyczerpująco powoływać podstawy prawne.**
- 3. W uzasadnieniu decyzji wskazywać wszystkie okoliczności prawne, które miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, mające poparcie w materiale dowodowym.**
- 4. Przyznania pomocy na zagospodarowanie odmawiać w sytuacjach określonych w art. 152 ustawy wrispsz, rzetelnie dokumentując wystąpienie wskazanych w cyt. przepisie przesłanek.**
- 5. Skierować do organu II instancji celem dokonania oceny pod kątem stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 26 czerwca 2025 r., znak: PCPR.I.4330.3.13.2025.**
- 6. Wdrożyć instruktaż i pouczenie przekazane podczas kontroli w bieżącą pracę Jednostki.**

POUCZENIE

Stosownie do art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kontrolowanej Jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych w terminie 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Kierownik kontrolowanej Jednostki może w każdym czasie wycofać złożone do wystąpienia pokontrolnego zastrzeżenia. Wycofane zastrzeżenia pozostawia się bez rozpatrzenia.

Z up. WOJEWODY WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Piotr Duda

ZASTĘPCA DYREKTORA

Wydziału Polityki Społecznej

Zespół kontrolujących:

Wioletta Sinkiewicz – główny specjalista

Iwona Gnidzińska – główny specjalista